

دوش در راهی می رفت ، فضولی به وی رسید و گفت : ای نادان روز و شب پیش تو یکسانست و روشنی و تاریکی در چشم تو برابر ، این چراغ را فایده چیست ؟ نایینا بخندید و گفت که این چراغ نه از بهر خود است ، از برای چون تو کور دلان بی خرد است تا بامن پهلو نزنند و سبوی مرا نشکنند .

قطعه

حال نادان را ز نادان به نمی داند کسی
گر چه در دانش فرون از بوعلی سینا^۱ بود
طعن نایینا مزن ای دم ز بینایی زده

زائکه نایینا به کار خویشتن یینا بود
مطایبه - جاحظ^۲ گوید که هرگز خود را چنان خجل ندیدم که
روزی مرا زنی بگرفت و به دکان استاد ریخته گر برد که همچنین من
متحیر شدم که آن چه بود ؟ از آن استاد پرسیدم . گفت : مرا فرموده
بود که تمثالی^۳ بر صورت شیطان برای من بساز ، من گفتم : نمی دانم که بر
چه شکل می باید ساخت ؟ ترا آورد که بدین شکل .

- ۱ - شیخ الرئيس حجة الحق ابوعلی حسین بن عبدالله معروف به (ابن سینا) طبیب و دانشمند نامدار ایرانی در قرن چهارم و پنجم هجری بوده است . از آثار او قانون ، شفاء ، رک شناسی ، رساله عشق و چندین کتاب دیگر را می توان نام برد .
۲ - مراد جاحظ وفاتش به سال ۴۲۸ هجری قمری در همدان اتفاق افتاد .
۳ - ع . بکسراول) : تصویر ، مجسمه ، بیکر (جمع آن تمائیل)

قِطْعَه

بوالعجب^۱ روی و گونه‌ای داری کس بدین روی و گونه نتوان ساخت
 بهر تصویر صورت شیطان جز رخت را نمونه نتوان ساخت
 مطایبه - خلیفه با اعرابی از بادیه طعام می خورد و در آن اثنا نظرش
 بر لقمه^۲ وی افتاد مویی به چشم وی درآمد. گفت: ای اعرابی آن موی
 را از لقمه خود دور کن. اعرابی گفت: بر مائده^۳ کسی که چندان در
 لقمه خورنده نگردد که مویی را بیند طعام او نتوان خورد و دست از
 طعام باز کشید و سوگند خورد که دیگر بر مائده^۴ وی طعام نخورد.

قِطْعَه

چو میزبان بنهد خوان مکرمت^۲ آن به که از ملاحظه میهمان کنار کند
 نه آنکه بر سر خوان لقمه لقمه او را بذیر چشم ببیند بدل شمار کند
 مطایبه - بیماری در شرف^۴ مرگ بود، شخصی که از دهانش بوی
 ناخوشی می آمد بر بالین وی نشسته بود، سر به نزدیک وی می برد و
 تلقین^۵ شهادت می کرد و در روی وی نفس می زد، هر چند بیمار روی
 خود می تافت وی الحاح بیشتر کرد و سر نزدیکتر وی می برد، چون

۱ = ابوالعجب = بلعجب (س مر) : پر شکفتی، عجیب.

۲ - (ع = مائده) : خوردنی، خوانی که بر آن طعام باشد. ۳ - (ع) :
 بفتح اول و ضم راء) : جوانمردی، بزرگی (امس).

۴ - (ع) : بضم اول و فتح راء ج شرفه) : کنگره. و در فارسی به معنی (نزدیک به) آید.
 ۵ (ع. مص باب تفعل) : در دهان نهادن، یاد دادن. و تلقین کردن : اصول

و مبنای مذهبی را به میت هنگام دفن القا کردن.

کار به بیمار بد تنگ آمد ، گفت : ای عزیز می گذاری که من خوش و پاکیزه بمیرم یا می خواهی که هرگ مرا به هر چه از آن ناپاکتر نیست بیایی .

قطعه

در جهان اهل فضل نایابند   گوش بر هر فضول نتوان کرد
هر که بوی ریاهد ز لبش   نفسش را قبول نتوان کرد
مطایبه - اعرابی^۱ شتری گم کرد ، سوگند خورد که چون بیابد به
یک درم بفروشد چون شتر را یافت از سوگند خود پشیمان شد، گربه ای در
گردن شتر آویخت و بانگ می زد : که می خرد شتری به یک دانگ و
گربه ای به صد درم؟ اما بی یکدیگر نمی فروشم. شخصی بدانجا رسید، گفت:
چه ارزان بودی این شتر اگر این قلاده در گردن نداشتی .

قطعه

لثیم اگر به شتر بخشدت عظامستان   که این زعادت اهل کرم برون باشد
قلاده ای که زمنت به گردنش بندد   هزار بار ز بسار شتر فزون باشد
مطایبه - طبیبی را دیدند که هر گاه که به گورستان رسیدی رد^۲
در سر کشیدی ، از سبب آنش سؤال کردند . گفت : از مردگان ایسن
گورستان شرم می دارم . بر هر که بگذرم ضربت من خورده است و درهر

۱ - عرب بیابانی ، بادیه نشین (جمع آن اعراب است) . ۳ - ع)
= قلاده ، بکسر اول و با تخفیف لام) : کردن بند (و بند و تسمه ای که به گردن
حیوانات بندند) . ۳ - ع . بکسر اول = رداء) : بالاپوش ، جبه .

که می نگریم از شربت من مرده .

رباعیه

ای زای تو در علاج بیمار علیل   بر آمدن مرگ قدم تو دلیل
در کشور ما مؤونت^۱ جان سندن   برداشتهای ز گردن عزرائیل^۲
مطایبه - شاعری پیش صاحب بن عباد^۳ قصیده‌ای آورد ، هر بیت از
دیوانی و هر معنی زاده سخندان^۴ . صاحب گفت : از برای ما عجب قطار
شتر آورده‌ای که اگر کسی مپارشان بگشاید هریک به کله دیگر گراید^۵ .

قطعه

همی گفتمی بد دعوی دی که باشد   بد پیش شعر عذیم^۱ انگبین هیچ
ز هر جا جمع کردی چند بیستی   بد دیوانت نبستم غیر از این هیچ
اگر هر یک به جای خود رود باز   بد جز کاغذ نماید بر زمین هیچ
مطایبه - واعظی بر بالای منبر شعری از هر چند بی مزه تر ، خواند
و ترویج آن را گفت : والله این را در اثنای نماز گفتم ، شنیدم که یکی
از مجلسیان می گفت : شعری که در نماز گفته شده است چنین بی مزه
است ، نمازی را که در وی این شعر گفته شده باشد چه مزه بوده باشد .

- ۱ - (ع) : رنج ، بار .   ۲ - نام فرشته مرگ و یکی از چهار ملک
مقرب نزد مسلمانان است .   ۳ - مراد وزیر دانشمند ایرانی (م : ۳۸۵
هجری قمری) است که آثار منظوم و منثور از وی به عربی بر جای مانده
است . وی وزارت آل بویه را به عهده داشت .   ۴ - (بفتح و کسر اول) :
میل کردن .   ۵ - (ع ، بفتح اول و سکون ثانی) : خوش ، نغز .

(مطایبه منظومه)

شاعری خواند پر خلد غزلی   کاین به حذف^۱ الف بود موصوف^۲
 کفتش : نیست منعی به از آن   که کنی حذف از آن تمام حروف

۱- (ع . م . م) : افکندن و انداختن ، و در اصطلاح بدیع آنست که
 حرضی از حروف را در نظم یا اثر بیندازند و یا کلمات بی تعلقه آورند (رجوع
 شود به المعجم و هنجار گفتار و سایر کتب معروف فنون ادبی) . ۲- (ع .
 الف) : رصف کرده ، ستوده .

www.KetabFarsi.com

فهرست ماخذ عمده :

- ۱- شرح احوال جامی تألیف جناب آقای علی اصغر حکمت
- ۲- تاریخ ادبیات ادوارد براون (مجلد سوم ترجمه جناب آقای حکمت)
- ۳- آتشکده آذر (با حواشی آقای دکتر حسن سادات ناصری)
- ۴- سبک شناسی بهار (مجلد سوم)
- ۵- بهارستان جامی (چاپ تهران)
- ۶- بهارستان (چاپ افست از نسخه چاپ وین، کتابفروشی مرکزی)
- ۷- المنجد (چاپ هفدهم)
- ۸- فرهنگ فارسی (تألیف جناب آقای دکتر معین، ۵ مجلد، ادبیر کبیر)
- ۹- برهان قاطع (به تصحیح جناب آقای دکتر معین، ۵ مجلد)
- ۱۰- غیاث اللغات (چاپ آقای دکتر دبیر سیاقی، ۳ مجلد)
- ۱۱- فرهنگ نفیسی (۵ مجلد)

www.KetabFarsi.com

از این مجموعه منتشر شده است:

۱. یوسف و زلیخا از تفسیر فارسی تربت جام
۲. رستم و سهراب از شاهنامه فردوسی
۳. بهرام چوبین از ترجمه تاریخ طبری
۴. سفرنامه ناصر خسرو
۵. رستم و اسفندیار از شاهنامه فردوسی
۶. چهار مقاله نظامی عروضی
۷. پیرچنگی از مثنوی معنوی
۸. منطق الطیر از شیخ عطار
۹. شیخ صنعان از شوخ عطار
۱۰. حسنک وزیر از تاریخ بیهقی
۱۱. نمونه غزل فارسی از سنائی تا حافظ
۱۲. برگزیده اشعار عنصری بلخی
۱۳. برگزیده اشعار منوچهری دامغانی
۱۴. برگزیده قابوسنامه
۱۵. بوستان سعدی (باب چهارم)
۱۶. منتخب هرزبان نامه
۱۷. حلاج از تذکرة الاولیاء
۱۸. برگزیده اشعار مسعود سعد سلمان
۱۹. منتخب بهارستان جامی
۲۰. یوسف و زلیخا از هفت اورنگ جامی
۲۱. منتخب المعجم شمس قیس رازی
۲۲. داستان داود و سلیمان
۲۳. برگزیده قصاید حکیم ناصر خسرو قبادیانی
۲۴. برگزیده جوامع الحکایات
۲۵. برگزیده سیاست نامه (سیر الملوك) از خواجه نظام الملک
۲۶. برگزیده سندبادنامه از ظهیری سمرقندی
۲۷. برگزیده اسرار التوحید از محمدبن منور
۲۸. بایزید و جنید از تذکرة الاولیاء
۲۹. برگزیده کیمیای سعادت از محمد غزالی طوسی
۳۰. ویس و رامین (خلاصه داستان) از فخرالدین اسدی گرگانی
۳۱. برگزیده اشعار وحشی بافقی

۳۲. خسرو و شیرین (خلاصه داستان) از نظامی گنجوی
۳۳. برگزیده گرشاسبنامه
۳۴. نمونه اشعار پروین اعتصامی
۳۵. نمونه اشعار رودکی
۳۶. ضحاک از شاهنامه فردوسی
۳۷. لیلی و مجنون (خلاصه داستان)
۳۸. برگزیده‌ای از گلستان سعدی
۳۹. چند غزل از حافظ

www.KetabFarsi.com

www.KetabFarsi.com

بها: ۵۵ ریال